

VÄLKOMMEN TILL KONSTIGA KOMMUNEN!

*En nulägesbeskrivning och framtidsvision för
konstlivet i Tanums kommun. Oktober 2014.*

TANUM KULTUR & FRITID
www.tanum.se

INLEDNING

Under två månader i höst har det genomförts ett uppdrag för Tanum Kultur & Fritid, ett slags inventering av kommunens konstliv. Vad finns här i form av konstnärer, gallerier, institutioner, evenemang, samarbeten, kunskap? Men också en inventering av drömmar, önskemål och visioner för framtiden. Arbetet är tänkt som en förstudie till något som komma skall, ett underlag och en strategi för hur man kan arbeta med bildkonsten i Tanums kommun som en resurs i landsbygdsutveckling, bildning, demokratifrågor, besöksnäring med mera.

Många är vi som hävdar att Tanum är unikt, troligen en av Sveriges mest konstnärsstäta kommuner. I kommunen finns väldiga resurser och rapporten syftar till att ge förslag på hur man på ett mer effektivt sätt kan nyttja dessa för att lyfta fram konsten som något vi gemensamt kan vara stolta över och på olika sätt dra nytta utav. Kan vi tillsammans göra Tanum till konstkommunen framför alla andra?

I arbetet har det genomförts intervjuer med olika personer runtom i kommunen. Konstnärer, verksamhetsledare för våra konstinstitutioner, politiker, tjänstemän med flera. Dessa intervjuer har tillsammans med läsning av allsköns texter utgjort råmaterialet till denna rapport. Exempel från andra kommuner, texter av sociologer, pedagoger, kulturvetare, hjärnforskare, företagskonomer och andra har fungerat som bollplank i funderingarna kring Tanums konstliv.

Oavsett vad du som läsare har för förkunskap om Tanums kommun eller om bildkonst är förhoppningen att du kan ta med dig någonting från denna text. Inspiration, idéer, kunskap eller kanske till och med arbetslust.

Björn Kleinhenz. Tanum, oktober 2014

TANUMS KONSTLIV - BAKGRUND

Kommunens konstnärliga tradition är gammal. Med över 500 hållristningsplatser i Tanum kan man med enkelhet påstå att bildkosten här är förhistorisk. Hållristningarna i Tanum är med på UNESCOs lista över världsarv, det enda världsarvet i Västra Götaland. Vitlycke Museum har drygt 100 000 besökare årligen, och med en ny dragning av E6 kan man förvänta sig, eller i alla fall hoppas på en ökning.

Också brytningen och bearbetningen av granit har en lång tradition i området. I mitten på 1800-talet var det en av de stora näringarna i området och stenen är djupt förknippad med området. Industrin är nu nedlagd men traditionen fortsätter sedan 1980-talet på Konstnärernas Kollektivverkstad-Bohuslän(KKV-B) där vi hittar ett av Europas mest välutrustade konstnärliga stenhuggeri med över 300 medlemmar från 17 olika länder. Utöver stenhuggeriet finns på KKV-B verkstäder för grafik, screentryck, foto, keramik mm. Varje år delas det så kallade Stenstipendiet ut till en utländsk skulptör, detta bidrar till att göra KKV-B synligt även internationellt och gör att nya spännande kontakter kan knytas.

Sedan 1944 finns i kommunen även Gerlesborgsskolan, en eftergymnasial konstutbildning som räknas till en av Nordens främsta och har utbildat konstnärer som Karin Mamma Andersson, Lars Lerin och Anna Odell m.fl. Gerlesborgsskolan och KKV-B kan sägas utgöra kommunens konstcentrum, och förutom dessa två institutioner hittar vi nere i den södra delen av kommunen även Botnik Studios(driver olika konstnärliga projekt och festivaler), ateljébyn Skärskäll samt en stor del av de i kommunen verksamma konstnärerna. Konstnärerna hittar vi dock runtom i hela

kommunen, och de dyker upp i samlad tropp vid påsk varje år under konstvandring i Ranrike (KVIRR). KVIRR är en förening bestående av ca 70 konstnärer varav ett femtiotal varje år öppnar sina ateljéer och ställer ut under konstvandringen. Evenemanget är ett samarbete mellan fem nordbohusländska kommuner (Strömstad, Tanum, Sotenäs, Munkedal och Lysekil) men de allra flesta är verksamma i Tanum och det är också på Solhems konsthall som samlingsutställningen sedan 2014 äger rum. Lite längre norrut i kommunen hittar vi den gamla tuktningsanstalten Vrångsholmen där Stiftelsen Vrångsholmen sedan 1981 driver konstnärlig verksamhet av olika slag. Dels ges konstnärer i olika discipliner möjlighet att komma till den unika miljön för att arbeta, dels gör man publika arrangemang som t.ex. samlingsutställningen Skimmer och konst- och musikfestivalen Wrong Direction Home. Också Grebbestads Folkhögskola med flera utbildningar i konsthantverk bör nämnas som en stor tillgång i kommunen.

Det är mycket möjligt att någon glömts bort i listan över kommunens aktörer, men det skulle på sätt och vis bara understryka det utbud och den mångfald som ryms inom kommungränsen.

KONSTEN SOM MOTOR I LANDSBYGDSUTVECKLINGEN

Varför är då konsten så viktig? Är inte det en hobby precis som ridning, fotboll, segling eller golf? Frågan är naturligtvis retorisk och svaret är NEJ. Det finns många skäl att värna Tanums konstliv.

För det första: Den konstnärliga kärnan.

Konsten har som uppgift att problematisera, utforska och ifrågasätta. Precis som fysik, pedagogik, sociologi och antropologi är konsten ett forskningsfält, och i Tanum forskas det ihärdigt. Ett samhälle där konsten får stort utrymme är ett samhälle med högt i tak och som ger tillgång till en mångfald av sätt att betrakta världen, sig själv och sina medmänniskor. Ett sådant samhälle kan vi nog enas om är eftersträvansvärt. Denna konstnärliga forskning som kärnverksamhet måste vi alltid ha för ögonen när vi går vidare till att tala om t.ex. konstnärliga och kulturella näringar, turism, pedagogik, tillväxt och annat. Denna kärna måste vi värna, utifrån den spiller kunskap, kraft och framåtanda över på alla andra delar av samhället.

Funderingarna kring konstlivets betydelse för landsortskommunen Tanum är nedan uppställda under tre rubriker, ett försök att i denna rapport hitta tydliga avgränsningar/kluster så att det hela blir så handfast som möjligt när vidare samtal ska föras om konstens och kulturens roll i samhällsutvecklingen. Under

rubrikerna attraktion, innovation och pedagogik sammanfattas i denna rapport nuläget för att i slutet ge förslag för var och en av dessa rubriker.

KONSTEN SOM ATTRAKTION

Konsten borde – förutom rollen som en av samhällets intellektuella spjutspetsar - betraktas som en samhällsservice precis som sjukvård, skola och barnomsorg. Ett rikt konst- och kulturliv ger en plats goda förutsättningar för välbefinnande hos invånarna och kan vara en avgörande faktor för människor som funderar på att flytta till en ort. Dessutom är kulturen – och i Tanums fall specifikt konsten – en del av besöksnäringen som verkligen skulle kunna bli något unikt.

Runtom i Sverige och utomlands finns exempel på hur konst och kultur bidragit till att utveckla landsbygden och höja livskvaliteten på en ort eller i en region. I Vara är folk stolta över sitt konserthus och för boende på Tjörn har Nordiska akvarellmuséet blivit en gemensam identitetsmarkör. I Åmål har kommunen under senare år aktivt valt att satsa på kulturen, här finns såväl konstcentrumet *Not Quite* som den årliga litteraturfestivalen *Bokdagar i Dalsland*. Michael Karlsson är kommunalråd (S) i Åmål och menar att bilden av Dalsland som ”det bortglömda landskapet” håller på att sakta bli inaktuell och anser att kulturen i stor utsträckning bidragit till detta.

Not Quite i Åmåls kommun.

Alla dessa satsningar innebär att vi håller på att etablera oss som ett kulturellt centrum. Det är oerhört betydelsefullt och något som vi måste bygga vidare på. Det finns en spridningseffekt av kulturprojekt. Och oavsett om det gäller privata eller kommunala satsningar, kan man inte se kortsiktigt på det här. Kultur är en utvecklingskraft, både för oss som bor och verkar här i Åmål, och för hela Dalsland. För mig är kultur ett vitt begrepp, något som håller ihop samhället.¹

1. Att hitta känslan - Kultur och lokal utveckling. Kultur i Västs skriftserie nr 2 2012.

Det Michael Karlsson säger hade mycket väl kunnat handla om Tanums kommun. Men det förutsätter att konsten och kulturen verkligen lyfts fram med kraft. I kommunen finns en landsortsbefolkning som ofta glöms bort vad gäller deras kunskap, kompetens och drivkraft - konstnärerna. Den kunskapsutflyttning som ofta nämns som ett hot för landsbygden är inte tillnärmelsevis så påtaglig som på många andra orter av samma storlek. Men det är viktigt att vi inte behandlar konstlivet i kommunen för styvmoderligt, vi måste säkra en återväxt. Allt fler lämnar Tanum, kommunens gymnasium lockar färre elever för varje läsår och medelåldern bland de i kommunen aktiva konstnärerna börjar bli hög.

I kommunen finns redan en uppsjö arrangörer, utställare och föreningar som tillsammans skapar en kulturell mångfald med evenemang av olika slag. Det är alltså inte frågan om att det behöver blåsas liv i ett avsomnat kulturliv, uppgiften är snarare att gemensamt skapa berättelsen om Tanums kommun och dess särart. Införliva konsten i det vi väljer att lyfta fram som positivt och unikt med vår kommun.

KONSTEN SOM INNOVATÖR

Man bör inte heller underskatta konstens värde för den lokala ekonomin och turismen. Det finns inga exakta uppgifter på vad försäljningen av konst på t.ex. KVIRR och KKV uppgår till varje år,² vi kan dock jämföra med konstrundorna i Skåne där det 2013 gjordes en omfattande undersökning av konstrundornas ekonomiska effekter för regionen. Under några dagar kring påsk såldes konst för 36,5 miljoner kronor och totalt gav det 28 miljoner kronor i skatteintäkter.³ Inte bara konstnärerna får ta del av inkomsterna utan det kommer såklart även näringslivet i stort till godo. En ringar på vattnet-effekt som spiller över på övriga näringslivet med hotell, krögare, handlare och kaféer. Nu är naturligtvis konstrundorna i Skåne mycket större än KVIRR men jag tycker ändå det tjänar som ett inspirerande exempel. Den australiske ekonomen David Throsby visar genom sin modell med ”koncentriska cirklar” på hur konsten påverkar i stort sett hela ekonomin i övrigt, men mer om det längre fram.

Enligt EU:s KEA-rapport⁴ från 2006 växer de kulturella och kreativa näringarna med 12,3% mer än ekonomin i dess helhet. Kulturen är med andra ord även i ekonomiska och mätbara termer.

Konsten och kulturen har blivit något att räkna med, och det ordagrant. Det är intressant att lägga märke till hur konsten, kulturen och de så kallade kulturella och kreativa näringarna får allt större utrymme i den ekonomiska forskningen.

2. KVIRR:s ordförande Leif Philipsson uppskattar att det 2014 såldes konst för 800 000 kronor under konstrundan och försäljningen på KKV sommaren 2013 uppgick till totalt 220 000 kronor.

3. Konstrundor en jätteaffär. Sydsvenskan 19 augusti 2013.

4. <http://www.keanet.eu/>

Två av de ekonomer som fått stort genomslag i Europa på senare år är italienaren Pier Luigi Sacco och David Throsby från Sydney som båda intresserar sig för de kulturella näringarnas påverkan på ekonomin i stort. Sacco delar in kulturen i tre paradigmer där han på ett enkelt och tydligt sätt visar på kulturens och ekonomins förhållande till varandra i olika kulturekonomiska system.

Kultur 1.0 kallar Sacco det system som i mångt och mycket bygger på kulturstöd. Men inte dagens offentliga kulturstöd utan en mecenatverksamhet där enskilda finansiärer bär upp kulturen. Ett system där kultur blir en lyxvara för en liten exklusiv skara och där konstnären ofta är nära knuten till sin välgörare.

Kultur 2.0 inträder då innovationer och industrisamhället tagit fart och det blir enklare att producera och distribuera kulturella artefakter. Boktryckarkonsten under 1500-talet är ett tidigt exempel på detta. Kulturen blir en handelsvara och målgruppen blir i Kultur 2.0 större och mer heterogen. Till viss del befinner vi oss fortfarande delvis i Kultur 2.0 där konsumtionen av t.ex. film, TV, musik mm ännu är en stor del av kulturindustrin.

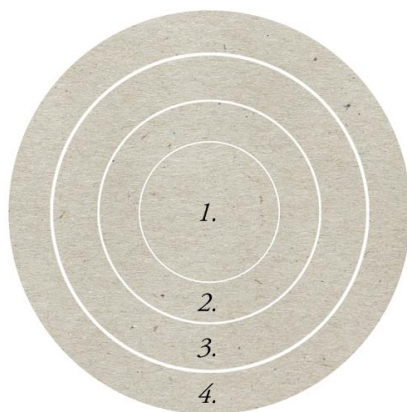
Kultur 3.0 är det system vi till stor del nu är mitt uppe i. Vi konsumerar och förhåller oss visserligen fortfarande till konst enligt de två ovan nämnda kulturekonomiska systemen, men har i mångt och mycket lämnat den rena industrialismen bakom oss och befinner oss i en tid där många gamla sanningar måste omvärderas. Blixtsnabb teknisk utveckling och globalisering gör att vi i allt högre grad såväl konsumerar som producerar konst och kultur, en slags global open source i ständig förändring där det blir allt svårare att skilja på producent och konsument. Man talar istället om ”prosumenter”. Och i den globala och högteknologiska världen som Kultur 3.0 förutsätter finns det egentligen inga gränser för mängden eller typen av kulturella uttryck vi kan tillgodogöra oss. Du kan t.ex. besöka Tate Modern-utställningar online eller njuta av en uppsättning på Metropolitan-operan i biosalonger på småorter runtom i Sverige. Sacco menar att denna kulturella delaktighet är avgörande för innovation, utveckling och ekonomisk tillväxt i ett postindustriellt Europa. I en undersökning från 2008 visar han hur ”deltagande i konstnärliga aktiviteter” förhåller sig till ”rangordning för innovation”.⁵

5. Pier Luigi Sacco – Kultur 3.0. Nätverkstan skriftserie 002.

<i>RANGORDNING FÖR INNOVATION 2008. (EU 15-LÄNDER)</i>	<i>RANGORDNING AV DELTAGANDE I KONSTNÄRLIGA AKTIVITETER EFTER INVÅNARE. EUROPABAROMETER 2007. (EU 15-LÄNDER)</i>
<i>Sverige</i>	<i>Sverige</i>
<i>Finland</i>	<i>Luxemburg</i>
<i>Danmark</i>	<i>Finland</i>
<i>Tyskland</i>	<i>Frankrike</i>
<i>Nederländerna</i>	<i>Danmark</i>
<i>Frankrike</i>	<i>Nederländerna</i>
<i>Österrike</i>	<i>Belgien</i>
<i>Storbritannien</i>	<i>Tyskland</i>
<i>Belgien</i>	<i>Storbritannien</i>
<i>Luxemburg</i>	<i>Österrike</i>

Tabellen visar ett tydligt samband: De länder som ligger bäst till vad gäller innovationsförmåga är också de länder där medborgarna i högst utsträckning deltar i kulturella aktiviteter. Om man skulle översätta detta till ett praktiskt exempel: I ett land där eleverna i skolan tidigt och i hög utsträckning kommer i kontakt med olika typer av konstnärliga uttryck skapas goda förutsättningar för att dessa sedermera växer upp till innovativa och kreativa samhällsmedborgare.

Och just här passar det bra att presentera David Throsbys modell med de koncentriska cirklarna. Den redogör på ett väldigt enkelt sätt Throsbys tes om hur kunskap, innovationer och idéer naturligt rör sig utåt från en konstnärlig kärna.

- 1. KONSTNÄRLIG KÄRNA*
- 2. KULTURELLA NÄRINGAR*
- 3. KREATIVA NÄRINGAR OCH AKTIVITETER*
- 4. ÖVRIG EKONOMI*

Throsby själv beskriver modellen såhär i en intervju i Svenska Dagbladet:

Jag ser det som en serie cirklar där allt är uppbyggt kring en kärna. Och kärnan är de kreativa konstformerna. Sedan sprider sig kunskaperna, talangerna och idéerna som uppstår i kärnan vidare i de kreativa branscherna och därifrån vidare till andra

*sektorer i ekonomin. På det stora hela ser vi hur den kulturella sektorn ger ett allt viktigare bidrag till den ekonomiska tillväxten och sysselsättningsnivån i ett land.*⁶

Det som ovan redogjorts kan verka vagt, akademiskt och skrivbordsmässigt. Går det att omvandla denna forskning och dessa idéer till realpolitik? Naturligtvis. För det första är det viktigt att hitta en tydlig definition av kulturpolitikens respektive näringslivspolitikens ansvarsområden. I den nya ekonomi som Sacco och Throsby med flera beskriver överlappar dessa politikområden allt oftare varandra. Exemplet ovan visar hur kulturen inte enbart genomsyrar varje sektor i samhället utan hur den till och med driver utvecklingen i dessa sektorer framåt. Sacco går så långt att han pekar på kulturen som den absolut viktigaste faktorn att titta på om man vill studera ett samhälles ekonomiska och sociala utveckling. Kulturens värde i det ljus som Sacco och Throsby framställer det är högre än vi någonsin anat. Det är inte endast en trevlig samhällelig grannlåt utan en förutsättning för dess utveckling.

I relation till hur den nationella kulturpolitiken bör utformas definierar kulturdepartementet på sin hemsida begreppet kultur så här:

*Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.*⁷

En utan tvekan ganska oprecis beskrivning, men vi kan ändå uppehålla oss vid den en stund. Kulturpolitikens uppgift är nämligen inte att stödja de kulturella och kreativa näringarna, det är inte dess uppgift att skapa tillväxt. Den lokala kulturpolitiken ska ägna sig åt att förse de boende i kommunen med god konst och kultur. Den bör stödja lokala aktörer som driver verksamheter och projekt av hög konstnärlig kvalitet. Om vi får tro David Throsby hänger de förutsättningar vi – på lokal, regional och nationell nivå – ger det fria konstlivet att existera nära samman med våra chanser att utvecklas till ett konkurrenskraftigt och innovativt samhälle. Det blir därför av avgörande vikt att kulturen och näringslivet hittar bra samarbetsformer.

6. Svenska Dagbladet. 2012-12-10.

http://www.svd.se/naringsliv/bransch/handel-och-tjanster/satsa-pa-kultur-for-ekonomins-skull_7736944.svd

7. <http://www.regeringen.se/sb/d/8339>

I kulturutredningen 1972 skrevs: *Den centrala frågan är inte bestämningen av ett visst kulturbegrepp utan avgränsningen av det kulturpolitiska området. Denna avgränsning har en praktiskt politisk motivering.*⁸

Detta uttalande har ännu relevans och borde kunna tjäna som vägledning när kulturpolitik diskuteras i Tanums kommun. Låt oss hitta strategier för hur stöd kan ges aktörer i var och en av Throsbys cirklar. Detta genom att koppla samman kulturpolitiken, näringslivet och turistnäringen. Då är vi på god väg att kunna följa de nationella målen om *kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet.*

8. David Karlsson – En kulturutredning. Glänta hardcore 01.

KONSTEN SOM PEDAGOG

Även inom pedagogikforskningen lyfts konsten och kulturen fram som betydande faktorer i en framgångsrik utbildning. Och här finns egentligen ingen anledning att skilja på barn och vuxna, om vi ska eftersträva ett livslångt lärande bör ju detta gälla just livet ut. I en debattartikel i Dagens Nyheter skriver Gunnar Bjursell och Hugo Lagercrantz (genetiker respektive pediatriker på Karolinska Institutet) tillsammans med företrädare för vetenskapsmuseet Tom Tits Experiment följande:

Studier sammanställda vid Karolinska Institutet visar att dans och musik stimulerar inläringen av teoretiska ämnen som t.ex. matematik. [...] Att musicera eller utöva kulturella aktiviteter sätter dessutom avtryck i barns hjärnor. En kanadensisk studie av sexåringars IQ visade att barn som ägnade sig åt kulturella aktiviteter ökade sin IQ mer än genomsnittet. Forskare vid Karolinska institutet, vars mål var att identifiera vilka faktorer som leder till framgång i skolan, kunde hitta en: musicerande. De barn som musicerade hade en annan utveckling av sitt logiska tänkande och sitt arbetsminne – förmågor som är direkt avgörande för skolprestationen.⁹

På Guggenheim Museum i New York har det genomförts liknande studier som visar att elever som ägnar sig åt estetiska lärprocesser blir bättre på saker som diskussion, analys, resonemang och abstrakt tänkande.¹⁰ Saker som alla är av betydelse för inläring i t.ex. de naturvetenskapliga ämnena. Här skulle kunna redogöras för en ändlös rad studier som visar på samband mellan estetiska lärprocesser och elevers höjda prestationer, men istället återför vi resonemanget till lokalnivå. I kommunen finns en grupp människor – konstnärerna - med dokumenterad konstnärlig och pedagogisk kunskap. En kunskapsbank som saknar motstycke i landsortskommuner av Tanums storlek.

9. Dagens Nyheter Debatt. 2013-09-05.

<http://www.dn.se/debatt/estetiska-skolammen-underlattar-teoretiska-studier/>

10. New York Times. 2006-07-27.

http://www.nytimes.com/2006/07/27/books/27gugg.html?_r=0

PISA-undersökningen som offentliggjordes i december 2013 visar att Sveriges 15-åringar prestation försämrats när de testas i matematik, läsförståelse och naturvetenskap.¹¹

Fler elever än någonsin går ut högstadiet utan behörighet för vidare studier. Detta beror inte på att våra lärare har blivit sämre eller våra elever dummare. Till viss del kan det säkert förklaras med ökad press på lärarna i deras arbetsroll, men det är troligen inte hela sanningen. Vi befinner oss nämligen i skarven mellan två

kunskaps-paradigm. En efterhängsen åsikt från det paradigm vi lämnar säger att det är ett ohyggligt stigma om man har problem att läsa, räkna eller skriva. Naturligtvis ska vi fortsätta sträva efter att ge våra elever alla dessa traditionella och mätbara färdigheter, men vi måste också se över vår måttstock och förse våra unga med en rad färdigheter som hjälper dem att bli kreativa, dynamiska och innovativa personer. De unga människor vi utbildar idag kommer till stor del ha yrkesbeskrivningar vi idag ännu inte känner till, därför måste skolan vara följsam och icke-dömande. Lyft fram konsten och de estetiska lärprocesserna i skolan. Vi måste utbilda innovatörer, individer som tänker såväl fritt som rätt!

Finansmannen Robert Weil är utpräglad entreprenör, en affärsman som till varje pris vill se effektivitet och avkastning. Inte trots, utan just på grund av detta efterlyser han i en debattartikel i Dagens Nyheter en skola som:

... förmår odla barnens naturliga nyfikenhet och frågvishet och som förmår dem att se samhället utifrån så många perspektiv som möjligt, även perspektiv som nödvändigtvis inte är deras egna, inte minst eftersom flertalet av våra barn kommer att jobba i yrken som inte finns idag och tillsammans med människor som har sina rötter i andra kulturer än den egna.¹²

Detta citat belyser på ett bra sätt hur vi ofta borde förhålla oss till konst och kultur. Inte som en utgift eller som lite pynt i granen. Utan som en tillgång, en förutsättning och ett måste. Skapande skola infördes av regeringen 2008 och ansökningarna om medel från Statens Kulturråd har ökat succesivt varje år, vilket tyder på att intresset för den typ av undervisning som bland andra Weil förespråkar vinner mer och mer mark.

11. <http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

12. Dagens Nyheter Debatt. 2013-08-31.

<http://www.dn.se/debatt/humaniora-nodvandigt-for-ett-kreativt-naringsliv/>

Skapande skola är, enligt definitionen hos Kulturrådet:

*...tänkt att stärka samverkan mellan skolan och det professionella kulturlivet. Målet är att eleverna ska få tillgång till kulturens alla uttrycksformer och att deras möjligheter till eget skapande ökar.*¹³

Tanums kommun beviljades 230 000 kronor för läsåret 2014/2015 och våra lärare och rektorer har god kunskap om vad det innebär att arbeta med Skapande skola. Att vara bra är dock ingen anledning att slappna av, det är ett skäl att bli ännu bättre! I citatet ovan blir det tydligt att vi (med alla i kommunen verksamma företrädare för det ”professionella kulturlivet”) har de allra bästa förutsättningarna att arbeta med estetiska lärprocesser. Och dessutom på ett kostnadseffektivt sätt då medlen till stor del kan sökas på statlig nivå.

De positiva effekterna av arbete med konst och kultur i skolan har det redan redogjorts för ovan, varför argumenten för ett utökat arbete med Skapande skola borde framstå som tämligen starka.

13. <http://www.kulturradet.se/bidrag/Skapande-skola/>

SWOT-ANALYS

En SWOT-analys är ett företagsekonomiskt planeringsverktyg för att försöka synliggöra olika styrkor, svagheter, möjligheter och hot i en organisation. Utifrån de intervjuer som har gjorts med olika aktörer runtom i Tanums kommun har den SWOT-analys ni finner nedan sammanställts. Den bästa förutsättningen för en lyckad SWOT är naturligtvis att man sitter ner tillsammans och gör den, denna gång har dock praktiska skäl gjort detta omöjligt. Dock är alla de synpunkter som framkommer direkt hämtade från intervjuerna och har ingenting med författaren av denna rapport att göra. En komplett förteckning över intervjuade personer hittar du i slutet av denna text (Se bilaga).

STYRKOR <ul style="list-style-type: none">* Massor av konstnärer i kommunen.* Institutioner som Gerlesborgsskolan, KKV, KVIRR, Solhem.* Tradition/historia. Hällristningar / stenhuggeri / Gerlesborg.* Unik och mångsidig natur.* Stor besöksnäring.* Bra läge mellan Göteborg och Oslo.* Gott arbetsklimat/förtroende mellan tjänstemän och politiker.* Otrolig akademisk och konstnärlig kompetens i kommunen.	SVAGHETER <ul style="list-style-type: none">* Saknas bra utställningslokal/konsthall.* Offentlig konst underprioriterad.* Saknas person/funktion som kan driva frågor om kompetenshöjning / samverkan / visionsarbete.* Dålig samordning av marknadsföring / programläggning.* Saknas dialog/naturliga möten mellan konstnärer, politiker, tjänstemän, näringsliv.
MÖJLIGHETER <ul style="list-style-type: none">* Spännande samarbeten mellan personer med skilda kompetenser.* Utveckling av skapande skola genom information och samarbeten av olika slag.* Kulturella aktiviteter i samarbete med omsorgen.* Samordning av programläggning och kalenderium för att visa på kommunens utbud och bredd.* Synergieffekter där olika aktörer kan dra nytta av varandras verksamheter och publik.* Omfattande konstförsäljning. Galleriverksamhet.* Konsten som en statusfaktor för Tanum. En viktig del i landsbygdsutvecklingen.* Kunskapsutbyten mellan olika branscher.* Konsten som möjligt integrationsredskap.	HOT <ul style="list-style-type: none">* Kunskapsglapp gällande skapande skola som står i vägen för alternativa läroprocesser i skolan.* De enskilda konstnärerna saknar tid och kraft att arbeta med saker som marknadsföring, ansökningar, långsiktiga samarbeten mm.* Praktiska göromål och dag-till-dag-grejer gör att institutionerna saknar tid till visionsarbete.* Kunskapsutflyttning om konsten marginaliseras.* Konsten betraktas som en turistnäring och snuttifieras.* Underprioriterad bildundervisning i skolan hämmar kreativitet och i försämrar inlärningsförmågan även i andra ämnen.

VI ÄR KANON!

Naturligtvis ska man i ett sådant här arbete i första hand lyfta fram det som är bra med kommunen. Och oj, här finns mycket! Institutioner, skolor, utställningslokaler, arrangörer, storslagen natur, omfattande turism, världsarv. Men framförallt har vi någonting som är verkligt unikt för en kommun av Tanums storlek: Vi har en kollektiv kompetens och konstnärlig utbildningsnivå som troligen saknar motstycke i landet. En uppskattning säger att vi i Tanums kommun har drygt 300 yrkesverksamma konstnärer. Så innan vi gör någonting annat bör vi som Tanumsbor börja med att ge oss själva en rejäl dunk i ryggen. Här finns alla förutsättningar att arbeta med konst på riktigt!

HORISONTER

*Det räcker vare sig med en klok strategi ovanifrån eller med en myllrande kulturell energi underifrån – det är först om dessa båda krafter kombineras som verklig kulturell utveckling kan ske.*¹⁴

Så här beskriver David Karlsson i sin text *Att hitta känslan* ett problem som är allt annat än unikt för Tanum, nämligen en bristfällig kommunikation mellan kulturarbetare, politiker, tjänstemän och näringsliv.

Konstlivet i Tanum kokar och sjuder, därom råder inga tvivel. Alla är rörande överens om att vi har något speciellt. Men berättelserna om vad *detta* är ser väldigt olika ut. En av de intressanta sakerna med en SWOT-analys är att man väldigt ofta stöter på exakt samma åsikter i olika hörn av kvadraten. Beroende på vem man pratar med och den personens förkunskaper och synsätt kan en styrka lika väl vara ett hot. Detta är väldigt vanligt och betyder allt som oftast att det brister i kommunikation mellan olika delar av en organisation (här kan vi kalla organisationen för ”Tanums konstliv”).

Så när en person säger att det är en styrka att det råder ”gott arbetsklimate mellan tjänstemän och politiker” och en annan hävdar att det ”saknas dialog/naturliga möten mellan konstnärer, politiker, tjänstemän och näringsliv” bör vi inte bli för oroliga. Detta är ju en enorm möjlighet. Det handlar om att kommunicera och närma sig varandra. Och lyckligt nog visar personer med väldigt olika bakgrunder och arbetsbeskrivningar alla upp en väldig lust till just detta under genomförda intervjuer. Möten, samtal, nya samarbeten och strategier.

14. Att hitta känslan - Kultur och lokal utveckling. Kultur i Västs skriftserie nr 2 2012.

KONSTEN SOM ATTRAKTION OCH INNOVATÖR - FRAMTIDSUTSIKT

Under arbetet med rapporten har det blivit tydligt att ett enskilt problem eller en lösning sällan gäller ett isolerat område när vi betraktar konsten i kommunen. Utvecklingen av den publika verksamheten och konstens roll som näringslivsaktör och landsbygdsutvecklare avhandlas här således i ett och samma stycke.

Under de genomförda intervjuerna har alla konstnärer varit överens om en sak: Det saknas en bra utställningslokal i kommunen. Argumenten är snarlika och handlar om hur kommunens eget Galleri Ranrike lider av såväl icke ändamålsenliga lokaler som begränsade öppettider och obefintlig bemanning. Den av kommunen anställda utställningsproducenten gör - och här är kommunens konstnärer samstämmiga - ett ypperligt arbete, men galleriet lämnar mycket övrigt att önska. Även de femton timmar per månad som utställningsproducenten har till sitt förfogande är alltför snålt tilltagna.

Så vad kan vi då hitta i andra änden av SWOT-kvadraten? Under styrkor står: ”Institutioner som Gerlesborgsskolan, KKV-B, KVIRR, Solhem.” Och med så många utställningsmöjligheter i vår lilla kommun blir det svårt att argumentera för t.ex. ett bygge av en ny konsthall. Kanske bör man angripa problemet ur en annan vinkel. Många kommuner lider av vad man kan kalla för en ”avsändarneuros”. Syns det inte tydligt att det är kommunen som står bakom ett kulturarrangemang är det svårt att motivera det. Men kan man inte – med ett något mer elastiskt sinne – hävda det rakt motsatta? Om man som kommun kan skapa ett kulturarrangemang som framstår som sprunget ur det fria kulturlivet och där besökaren alls inte upplever någon kommunal närvaro, då har man gjort ett bra arbete. Vi kanske borde överväga att sluta dela upp oss så hårt i olika grupper och försöka hitta samarbeten istället?

Snart sagt alla aktörer som intervjuats och som driver någon typ av utställningsverksamhet lider brist på tid, pengar och kunskap när det kommer till att producera och marknadsföra sina utställningar. Med ett mer uppluckrat sätt att se på projektägande kunde vi i kommunen göra bättre och publikt sett mer framgångsrika utställningar.

Förslag nummer ett blir alltså följande: Låt kommunens anställda på Galleri Ranrike arbeta friare och i tätt samarbete med kommunens verksamma utställare. Det finns alldeles underbara lokaliteter på såväl KKV-B och Gerlesborgsskolan som på Solhem och Vrångsholmen. Med ett mer flexibelt synsätt kan vi hitta samarbeten som gynnar konsten och i förlängningen göra

utställningsverksamheten för såväl Tanums kommun som övriga aktörer mer intressant och angelägen. De resurser som från kommunen redan läggs på utställningsverksamhet bör utökas och kunna användas till utställningar även utanför Galleri Ranrike. Om målet (vilket rimligtvis borde vara fallet) är att göra utställningar som bedöms utefter såväl konstnärlig kvalitet som publik-tillströmning, råder inget motsatsförhållande i att kommunala medel kommer andra enskilda aktörer tillgodo.

Utöver det praktiska arbetet med att producera utställningar bör vi se över hur vi presenterar konsten i Tanum. I dagsläget hittar man i kommunen väldigt mycket information om evenemang; det saknas varken trycksaker, hemsidor eller facebook-event som berättar vad som händer. Våren 2014 producerades en enkel trycksak som konstnären Agneta Wingate tog initiativ till och som kallades för "Kulturrundan". Sex olika aktörer (Botnik Studios, KKV, Vitlycke Museum, Gerlesborgsskolan, Bohuslin och Solhem) gick ihop och presenterade sig gemensamt för att på så vis kunna dra nytta av varandras publik. En lika enkel som bra idé och något som skulle kunna utvecklas ordentligt. I Dalsland ges tre gånger varje år foldern "Konst i Dalsland" ut. En trycksak där ett drygt dussin aktörer gemensamt berättar om vad som händer i form av utställningar och arrangemang. Tanum har precis lika mycket att erbjuda och att vi skulle kunna tjäna på att skapa en liknande produkt även vi. Som nämnts ovan saknar konstnärerna i kommunen tid, kunskap och pengar att ägna sig åt marknadsföring. En gemensam konstfolder som utkommer tre gånger årligen skulle kunna bli en enkel och billig marknadsföringsprodukt. Tanum Turist tillsammans med Kultur & Fritid bör bli de två drivande parter i arbetet med detta. Det finns ett glapp mellan dessa två aktörer som måste överbryggas. Konsten i Tanum är potentiellt en jättemagnet för turister och en inkomstkälla för kommunen. Låt oss ta denna potential på allvar!

Tanum har 2200 företag vilket gör oss till en väldigt företagstät kommun. Av dessa är många kulturföretag. En annan stor grupp är de företag som på ett eller annat sätt livnär sig på turism. Av detta borde vi kunna sluta oss till i alla fall två saker. 1: Här finns kunskap om företagande. 2: Hit färdas köpkraft. Frågan blir således: Hur kan vi på allvar införliva konsten i det lokala näringslivet? Hur kan vi sälja konsten utan att göra avkall på konstnärlig kvalitet och integritet? Här har kommunens näringslivsenhet tillsammans med Kultur & Fritid och Tanum Turist en stor uppgift framför sig. Ett närmare samarbete mellan dessa tre aktörer vore önskvärt, det handlar här precis som så ofta annars om kommunikation och samarbete. Ett allomfattande, handfast och garanterat framgångsrikt förslag för hur man ska arbeta med dessa saker ryms inte inom ramen för denna rapport, här gäller det till att börja med att hitta mindre insatser att göra löpande för att på lång sikt nå effekt.

Ett exempel:

Låt kommunens näringslivsenhet i samarbete med KKV-B och KVIRR arrangera förhandsvisningar inför påskhelgen 2015 då såväl KKV-B som KVIRR slår upp portarna för årets stora utställningshelg. Kommuners och företags konstföreningar samt kommunala konstenheter är tänkbara gäster som kunde komma till Tanum på rekognoserings- och inköpsresor.

KONSTEN SOM PEDAGOG - FRAMTIDSUTSIKT

Alla ska ha tillgång till konst och även ges möjlighet till eget deltagande och skapande. Framförallt inom skolan där alltmer forskning visar på konsten och det kulturella deltagandet som en viktig faktor i barn och ungas utveckling och inläring. Men även inom t.ex. äldreården finns exempel som visar på att kulturella aktiviteter ökar välbefinnandet på äldreboenden. På Museum of Modern Art i New York genomförs sedan 2007 konstpedagogiska visningar för personer med Alzheimers¹⁵ och ett forsknings-samarbete mellan Minneskliniken vid Skånes universitetssjukhus och Malmö Konsthall visar väldigt positiva effekter av hur kreativa aktiviteter påverkar demenspatienter positivt.¹⁶ I Tanum har konstnären Claudia Theel sedan 2007 genomfört ”Konstsamtal med äldre” där hon på äldreboenden runt om i kommunen samtalar med äldre om konst och även håller skapande verkstäder. Stödet från kommunen kom i detta projekt från Kultur & Fritid och inte omsorgen. Ett litet men dock tydligt tecken på hur vi bör se över våra tankar kring konsten och dess olika användningsområden.

Som ovan nämnt fungerar Skapande skola i Tanums kommuns tämligen bra. Dock förekommer en viss skillnad beroende på vilken skola man tittar på, alla elever i kommunen får inte ta del av Skapande skola-projekten. Och naturligtvis ska en elevs utbildning inte vara beroende av enskilda lärare och rektorers intresse, de ska alla ges samma möjligheter att prova på olika lärprocesser. Därför behöver vi bättre information kring just dessa saker. För tillfället är det kultur- och fritidschef Eva Pettersson som på egen hand driver Skapande skola i kommunen och det är naturligtvis inte en uppgift för en person i denna befattning. Jag vet att samtal förs om en så kallad ”kulturpool” som är tänkt att med kommunala medel förse grundskolan med konstnärlig kompetens som ett redskap att nå högre kvalitet på våra skolor.

15. www.moma.org/meetme/

16. <http://www.vardalinstitutet.se/sv/node/3830>

I ansökan till Folkhälsorådet står följande:

...målet är en enhet med samordnare, pedagoger och verksamhetsmedel som i samarbete med skola/förskola och under inflytande av elever utvecklar det kulturpedagogiska arbetet och ger barnen i Tanum möjlighet till upplevelser, skapande arbete och nya sätt att inhämta kunskap.¹⁷

Detta är en mycket bra idé som tvivelsutan bör genomföras. Dock bör vi inte skilja för mycket på äpplen och päron utan istället fokusera på vad kulturpoolen och Skapande skola gemensamt syftar till. Nämligen att komma våra elever till nytta och hjälpa dem i deras utbildning.

Nu har det blivit dags för det andra konkreta förslaget. Skapa en tjänst för samordning av kulturpoolen och Skapande skola. Anställ en person som, oberoende av var pengarna kommer ifrån, kan utveckla bra pedagogiska konstprojekt att genomföra på skolorna. Inom ramen för tjänsten ingår även att vara sammankallande i ett *konstpedagogiskt råd*. I rådet bör ingå konstnärer, lärare, rektorer som tjänstemän och politiker. Detta skulle fungera som forum för idéer, utbildning och praktiskt projektarbete. Med sammankomster ett par gånger per termin kan en plats för diskussion och samarbeten skapas. Här utvecklas idéer om nya projekt och görs uppföljningar av redan genomförda. Här används alla deltagandes kompetenser för att nå så bra resultat som möjligt med de konstnärligt drivna processerna i skolan. Arbetet med kulturpoolen och Skapande skola bör präglas av långsiktighet och kontinuitet. Det tar tid att ändra beteenden hos folk och det är just det som detta syftar till. Att lyfta de estetiska lärprocesserna som en tillgång och ett redskap i utbildningen av våra barn och unga. I förlängningen bör utforskas om arbetet med konstpedagogik kan användas även inom t.ex. äldreården, men i första läget bör fokus ligga på skola och utbildning.

17. Ur ansökan till Folkhälsorådet författad av kultur- och fritidschef Eva Pettersson och kulturskolechef Per Lagerberg. 2014-10-07.

AVSLUTNING

Förhoppningsvis har läsningen av denna rapport gett en bra insyn i hur kommunens konstliv ser ut och vilka möjligheter det finns att i framtiden arbeta med konst på olika sätt. I skrivande stund ligger en projektansökan hos Fyrbodals kommunförbund, ett projekt som förhoppningsvis kommer genomföras under 2015 och som syftar till att hitta kommunövergripande strategier och samarbeten kring framförallt konst och turism. Bollen är alltså i rullning vad gäller dessa frågor, något som lovar gott inför framtiden.

Förhoppningsvis kan det du just läst vara en liten spark i ändan för att lyfta vissa, enligt författaren till denna text, bortglömda diskussioner och utnyttja konstens kraft i vår lilla fina kommun!

Tack för att du läste!

KÄLLOR

ATT HITTA KÄNSLAN - KULTUR OCH LOKAL UTVECKLING.
Kultur i Västs skriftserie nr 2 2012.

DAVID KARLSSON – EN KULTURUTREDNING.
Glänta hardcore 01.

HUR LÅNGT ÄR ETT SNÖRE? FRÅGOR OCH SVAR OM KULTURELLA OCH KREATIVA NÄRINGAR.
Västra Götalandsregionen.

PIERRE GUILLET DE MONTHOUX - DET SUBLIMAS KONSTNÄRLIGA LEDNING - ESTETIK, KONST
OCH FÖRETAG.
Santéus Förlag 1993.

KONSTRUNDOR EN JÄTTEAFFÄR.
Sydsvenskan 19 augusti 2013.
<http://www.sydsvenskan.se/kultur--nojen/konstrundor-en-jatteaffar-/>

MIKAEL LÖFGREN - INGA UNDANTAG. VÄRDESKAPANDET I SMÅ OCH MEDELSTORA
SAMTIDSKONSTHALLAR.
Klister 2014.

EU:S KEA-RAPPORT 2006.
<http://www.keanet.eu/>

PIER LUIGI SACCO – KULTUR 3.0.
Nätverkstan skriftserie 002.

SATSA PÅ KULTUR FÖR EKONOMINS SKULL.
Svenska Dagbladet. 2012-12-10.
http://www.svd.se/naringsliv/branscher/handel-och-tjanster/satsa-pa-kultur-for-ekonomins-skull_7736944.svd

ESTETISKA SKOLÄMNINGEN UNDERLÄTTAR TEORETISKA STUDIER.
Dagens Nyheter. 2013-09-05.
<http://www.dn.se/debatt/estetiska-skolamnen-underlattar-teoretiska-studier/>

GUGGENHEIM STUDY SUGGESTS ARTS EDUCATION BENEFITS LITERACY SKILLS.
New York Times. 2006-07-27.
http://www.nytimes.com/2006/07/27/books/27gugg.html?_r=0

PISA-UNDERSÖKNINGEN 2012.
<http://www.oecd.org/pisa/keyfindings/pisa-2012-results-overview.pdf>

HUMANIORA NÖDVÄNDIGT FÖR ETT KREATIVT NÄRINGSLIV.
Dagens Nyheter. 2013-08-31.
<http://www.dn.se/debatt/humaniora-nodvandigt-for-ett-kreativt-naringsliv/>

DEBATT. UR SAMTIDEN - HUR MINNS UNGA? MAJ 2012.
<http://www.ur.se/Produkter/172070-UR-Samtiden-Sa-minns-unga-Avslutande-debatt>

FÖRELÄSNING. DAVID THROSBY – CULTURE AND THE ECONOMY. 2012-05-09
https://www.youtube.com/watch?v=MnsZ3_bulqI

INTERVJUER

CAROLINE LINDQVIST

Konstnär, styrelseledamot KVIRR. Driver kommunens Galleri Ranrike.

AGNETA EKMAN WINGATE

Fotograf och drivande kraft i kulturprojekt, däribland Linmuséet och Bottna Kulturfestival.

LEIF PHILIPSSON

Ordförande i KVIRR samt mångårig styrelseledamot på Gerlesborgsskolan.

JESPER ENG

Verksamhetsledare på Gerlesborgsskolan.

CLAUDIA THEEL

Konstnär och lärare på bl.a. Gerlesborgsskolan.

BENGT FRANZÉN

Ordförande i Stiftelsen Vrångsholmen.

SELMA SJÖSTEDT

Konstnär och arrangör av festivalen Wrong Direction Home på Vrångsholmen.

AGNETA STENING

Konstnär och konstkonsult.

LISA SIGFRIDSSON

Konstnär och ordförande i KKV-B.

CARL FORSBERG

Verksamhetsledare för KKV-B.

KARIN KEMPE

Näringslivsutvecklare Tanum kommun.

JENNY OCH JOAKIM ARTHUR

Ägare av Solhem krukmakeri och konsthall.

LENNART CHRISTENSSON

Chef för Barn- och utbildningsförvaltningen.

CATHARINA GÖRANSSON

Konstnär och arrangör av Bottna Kulturkyrka.

OSCAR NORDBLOM

Konstnär och bildlärare i Tanums kommun.

PAUL CARLSSON (FP)

Ordförande Barn- och utbildningsnämnden.

GERD JOHANSSON (C)

Arbetsutskottet Barn- och utbildningsnämnden.

LISELOTTE BROBERG (M)

Arbetsutskottet Barn- och utbildningsnämnden.

LOTTA TORELD (FP)

Arbetsutskottet Barn- och utbildningsnämnden.